

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOO
INSENERITEADUSKOND
Kuressaare kolledž

Maria Traumann

TEENUSEID PAKKUVA VÄIKE- JA MIKROETTEVÖTTE
JÄTKUSUUTLIKKUSE TEGURITEST KRIISIDE TINGIMUSTES
2020-2022 MARIA BALLETTISTUUDIO OÜ NÄITEL

Lõputöö

Õppekava „Ettevõtlus ja elamusmajandus“

Juhendaja: Paavo Kuuseok, MBA

Kuressaare 2023

Deklareerin, et olen koostanud lõputöö iseseisvalt ja olen viidanud kõikidele töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödele, olulistele seisukohtadele ja andmetele, ning ei ole esitanud sama tööd varasemalt ainepunktide saamiseks. Töö pikkuseks on 8333 sõna sissejuhatusest kuni kokkuvõtte lõpuni.

Maria Traumann .....

(allkiri, kuupäev)

Üliõpilase kood: 207613SDVR

Üliõpilase e-posti aadress: matrau@ttu.ee

Juhendaja: Paavo Kuuseok, MBA:

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Töö vastab kehtivatele nõuetele

.....

(allkiri, kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Lubatud kaitsmisele

.....

(nimi, allkiri, kuupäev)

Sisukord

LÜHIKOKKUVÕTE.....	4
SISSEJUHATUS	5
1. VÄIKE- JA MIKROETTEVÕTLUS NING KRIISID	7
1.1. Väike- ja mikroettevõtluse olemus ja mõiste	7
1.2. Kriisi mõiste, liigid ja mõju teenuseid pakkuvale väikeettevõtetele	10
1.3. Finantsnäitajad jätkusuutlikkuse hindamisel	14
2. Uuritava objekti tutvustus ja uuringu kirjeldus	16
2.1. Maria Balletistuudio OÜ tutvustus	17
2.2. Valdkonna toimimine kriiside perioodil	19
2.3. Ülevaade Saaremaal huvihariduses kasutatavatest teenustest	21
2.4. Uuringu läbiviimise kirjeldus	22
3. Tulemused ja analüüs	25
3.1. Maria Balletistuudio kohta käivad uuringu tulemused	25
3.2. SWOT-analüüs.....	32
3.3. Finantsanalüüsi tulemused	35
3.4. Soovitused ja järeldused	36
KOKKUVÕTE	38
SUMMARY.....	40
KASUTATUD ALLIKATE LOETELU	42
LISAD	45
Lisa 1. Intervjuu küsimused.....	45
Lisa 2. Uuringu küsitluse struktuur	47
Lisa 4. Lihtlitsents	48

LÜHIKOKKUVÕTE

Käesolevas uurimustöös on käsitletud väike- ja mikroettevõtte olemust ja jätkusuutlikkust kriiside perioodil. Uurimuses on kasutatud analüüsitava ettevõtte finantsnäitajaid ning selle põhjal on antud jätkusuutlikkuse hinnang organisatsioonile. Maria Balletistuudio OÜ valiti lähtesobjektiks, kuna lõputöö autor on Maria Balletistuudio OÜ omanik.

Kriiside ajastu on seadnud ettevõtete jätkusuutliku tegutsemise küsimärgi alla. Enamik väike- ja mikroettevõtteid pole käsitlenud õigeid rahandusotsuseid, mis on tekitanud 2023. aastaks paljude ettevõtete ebaõnnestumise.

Võtmesõnad: ettevõtete majandusraskused, kriiside ajastu, huviharidus, ühiskonna toimetulek.

SISSEJUHATUS

Mõned aastad tagasi sai alguse Eestis koroonapandeemia puhkemine, mis mõjutas maailma majandust, poliitikalt, kultuuri, haridust ja enamik teisi ühiskondlikke elu valdkondi.

Sellise mastaabiga kriisi ei osanud keegi ette näha ning olukorraks valmistuda. Samuti oli ühiskonnale ootamatud järgnevad kriisid, mis olid osaliselt tingitud epideemia levikust. Kuid mitte kõik ei ole saanud alguse COVID-19-st. Paljud hetkel eksisteerivad kriisid on põhjustatud sõjakriisist, mis praegu aset leiab. Kriisiks peetakse mingit suurt ja ootamatult tabanud õnnetusjuhtumit. Ka ettevõtetes toimub aeg-ajalt suuremaid ja väiksemaid sündmusi, mis võivad kriisini viia, näiteks töötajate lahkumine, hindade tõus või mõne olulise koostööpartneriga lepingu lõppemine. Kas sellisteks olukordadeks peab ettevõtja olema valmistunud ja kiireloomulisi otsuseid vastu võtma.

Antud töös on autor keskendunud Saaremaal teenindussektoris tegutsevatele väikeettevõttele. Saaremaal on madal ettevõtlusaktiivsus, see tähendab asjaolu, et investeerida ning panustada tuleb antud regiooni, et kasvaks ettevõtete jätkusuutlikkus ja tase. Ettevõtete jätkusuutlikkuse määr tuleneb majanduslikest teguritest, mis omakorda mõjutavad väikeettevõtete võimet oma eesmärgi saavutada. Majanduslike tegurite mõju leevendamiseks on oluline, et ettevõttel oleksid usaldusväärsed riskijuhtimise protseduurid. Antud kontekstis vaadeldakse laiemalt ka Euroopa ja Eesti väikeettevõtluse jätkusuutlikkust ja majandust kriiside ajastul.

Töö eesmärk on uurida Saaremaal tegutseva väikeettevõtte jätkusuutlikuks toimimiseks tegureid ning töötada välja soovitus ettevõtte edukaks toimimiseks kriiside tingimustes.

Eesmärgi saavutamiseks otsib autor vastuseid järgmistele küsimustele:

- 1) Maria Balletistuudio OÜ valmisolek kriisiolukordadeks erinevatel tasanditel;
- 2) kuidas ja millisel tasandil on antud ettevõtte toimetulek kriisiolukordades;

- 3) mida saab teooria ja uuringute tulemuste põhjal soovitada, et ettevõtte oleks kriisiolukordadeks paremini valmistunud;

Lõputöö raames tuleb täita järgmisi ülesandeid:

- 1) määratleda eesmärgi saavutamiseks vajalikud teoreetilised alused;
- 2) valida sobivaim uuringumetoodika ja uuringu läbiviimine;
- 3) analüüsida tulemused, teha järeldused ja töötada välja soovitused jätkusuutlikuks toimimiseks.

Lõputöö on jagatud kolmeks osaks. Esimene osa on teoreetiline, teine osa on metoodiline ja kolmas osa on empiiriline. Esimeses osas käsitletakse väike- ja mikroettevõtlust ja kriise.

Teoreetilises osas annab autor ülevaate väike- ja mikroettevõtluse mõistest ja olemusest, toob välja kriiside liigid ja kriisi mõiste ning kriiside mõju ettevõtlusele.

Uuringu analüüsi tegemisel viiakse läbi kvantitatiivne ja kvalitatiivne uuringumeetod. Maria Balletistuudio OÜ klientide kui ka potentsiaalsete klientide vahel ning kogutud andmeid analüüsitakse ja antud analüüsi baasil tehakse järeldusi ning soovitusi. Analüüsi tulemusena saadakse põhjalikum teave, kuidas väike- ja mikroettevõtted saaksid jätkusuutlikult toimida kriiside perioodil ning kuidas väikekohas tegutsevaid äriühinguid suunata arengukasvule.

1. VÄIKE- JA MIKROETTEVÕTLUS NING KRIISID

Järgnevas peatükis on käsitletud väike- ja mikroettevõtluse struktuuri ning olemust. Autor toob välja kriiside liigitused ning selgitab lahti nii ühiskonda kui ka ettevõtjaid mõjutavaid võimalikke kriise.

1.1. Väike- ja mikroettevõtluse olemus ja mõiste

Ettevõtlusuuringute hulk kasvab kiirelt, kui sellest hoolimata puudub siiani tunnustatud ettevõtluse ja ettevõtja definitsioon. Definitsioonide mitmekesisust on suurendanud asjaolu, et ettevõtlusuurijate taust on erinev. Igaüks toob oma uurimusse enda taustteaduse iseloomu, olgu selleks siis majandusteadus, sotsioloogia või mingi muu teadusharu. Mõned uurijad peavad defineerimist teisejärguliseks ja nende meelest tuleks leppida erinevate definitsioonide olemasoluga (Miettinen, A., Teder. J 2006: 32).

Ettevõtlus on pika ajalooga. Lähtudes antiikaja algusest on inimesed leidnud uusi äritegureid majandusliku tulu saamiseks. Ettevõtja tuleneb prantsuse keelsest sõnast. Aastal 1437 Läbi aegade on mõisteid „ettevõtja“ ja „ettevõtlus“ käsitletud väga erinevalt. Inglisekeelne mõiste „entrepreneur“ on pärit prantsuse keelest. 1437.aastal välja antud prantsuse keele sõnaraamatu järgi tähistati selle sõnaga isikut, kes on aktiivne ja saavutab midagi (Miettinen, A., Teder. J 2006: 33).

Euroopa Liidus tegutsevad nii väikesed kui keskmise suurusega ettevõtted, mis jagatakse omakorda kolme liiki: mikro, väike ja keskmine. Ettevõtte liigi määratlemisel võetakse arvesse töötajate arv, aastakäive või aastabilansi kogumaht. Antud andmete alusel määratakse kindlaks, kas tegemist on mikro-,väike- või keskmise suurusega ettevõttega (vt Tabel 1) (EAS, 2008).

Ettevõtja rajab ja juhib äritegevust eesmärgiga saada tulu ja äri arendada. Talle on iseloomulik innovaatiline lähenemine ja ta kohaldab oma ettevõtmistes strateegilise juhtimise praktikat. Väike- ja mikroettevõtte eesmärk on saavutada ettevõtja poolt seatud isiklikke sihte ehk elustiili ettevõtlusele. Väike- ja mikroettevõtte rajajale on tema ettevõtte esmane tuluallikas ja ta kasutab ettevõtte asjade ajamisele enamiku oma ajast ning ressursidest. Väike- ja mikroettevõtte omanik kogeb ettevõtet osana oma isiksusest ja see on tugevasti seotud tema pere vajaduste ja eesmärkidega (Miettinen, A., Teder. J 2006: 33).

Tabel 1. Ettevõtte liigitus vastavalt näitajatele

Ettevõtte kategooria	Töötajate arv: Aasta tööühik (ATÜ)	Aastakäive (EUR)	Aasta bilansimaht (EUR)
Keskmise suurusega ettevõtte	< 250	Ei ületa 50 miljonit	Ei ületa 43 miljonit
Väikeettevõtte	< 50	Ei ületa 10 miljonit	Ei ületa 10 miljonit
Mikroettevõtte	< 10	Ei ületa 2 miljonit	Ei ületa 2 miljonit

Allikas: Euroopa Liidu Teataja, EAS 2008.

Tabelist 1 on näha, et väike- ja mikroettevõtete kategooriasse kuuluvad äriühingud, kus on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot. Antud andmetega on enamus Eestis tegutsevaid ettevõtteid.

Ettevõttel on võimalus valida variantide vahel, kas arvestatakse aastakäivet või bilanssi. Mõlemat näitajat antud juhul majandusaruannetes näidata pole vaja, sobib vaid üks. Käibemaks ja muud maksud jäetakse välja.

Eestis on Statistikaameti 2021. a andmetel registreeritud 127 350 ettevõtet.

Tabel 2. Eesti mikro-, väike- ja keskmiste ettevõtete ja nendes hõivatud töötajate arv 2021. a

Ettevõtete kategooria	Ettevõtete aasta keskmine arv	Töötajate aasta keskmine arv
Mikro	119 763	146 317
Väike	6389	122 881
Keskmine	1046	104 500

Allikas: Eesti statistika andmebaas. Autori koostatud.

Antud diplomitöös on autor keskendunud mikroettevõtetele (tabel 2), kuna Maria Balletistuudio OÜ on kõigi tunnuste järgi mikroettevõte.

Need on ettevõtted, mis annavad tööd kuni 10 inimesele ning mille käibe või bilansi maht ei ületa miljonit eurot. Mikro- ja väikeettevõtetel puudub tihtipeale juhtimise eest vastutav juhtkond, mis raskendab olukorda luua mikroettevõttes kindlat strateegiat. taolised ettevõtted ei ole pädevad juhtima organisatsiooni, mis tuleks toime võimalike kriisidega ja kiiresti muutuva maailmaga.

Väike- ja mikroettevõtluse toimimist võrreldes suuremate ettevõtlusvormidega käsitletakse järgmiselt.

Väike- ja mikroettevõtluse eelised:

- 1) väike- ja mikroettevõtted on suutelised pakkuma isikulähedasi töökohti, mis pakuvad kvaliteetsed töökeskkonda. Sellises töökeskkonnas töötavad inimesed tunnevad ennast

paremini ning efektiivsus tööprotsesside läbiviimisel on kõrgem. Töökeskkond on vähem akadeemilisem, mis tähendab vabamat ja paindlikumat lähenemisviisi;

- 2) paljud väikeettevõtted arvestavad oma tegevuses sotsiaalsete olude ja keskkonnatingimustega rakendades nn korporatiivset ühiskondlikku vastutust;
- 3) väike- ja mikroettevõtlus annab panused enda olemasoluga elavamasse majandusse;
- 4) vastavalt kohalikule turule, kus väikeettevõtted tegutsevad, saavad nad reguleerida oma toodangut vastavalt kohalikule nõudmisele ja majandusruumile (Euroopa Komisjon, 2019).

Väike- ja mikroettevõtete probleemid:

- 1) üks enam levinud probleeme on kapitali puudus mikro- ja väikeettevõtetel;
- 2) kapitaliseeritus ning personalipuudus ei võimalda areneda turul;
- 3) kõigil äriühingutel on sarnased nõudmised ja standardid, mis takistavad konkureerida keskmiste- ja suurettevõtetega (Euroopa Komisjon, 2019).

1.2. Kriisi mõiste, liigid ja mõju teenuseid pakkuvale väikeettevõtetele

Kriis on väikse tõenäosusega, kuid väga tuntavate tagajärgedega sündmus, mis ohtustab organisatsiooni püsijäämist. Iga intsidenti, mille tulemusena saab organisatsioon negatiivse tähelepanu osaliseks ja on kahjustatud organisatsiooni finantsseis, suhted avalikkusega või maine klientide hulgas, võib nimetada kriisiks (Alas, R., 2007).

Kriisi võib vaadelda ka kui tõuget, mis muudab olemasolevat olukorda. Hiinlased nimetavad kriisi ohtlikuks võimaluseks (Alas, R., 2007).

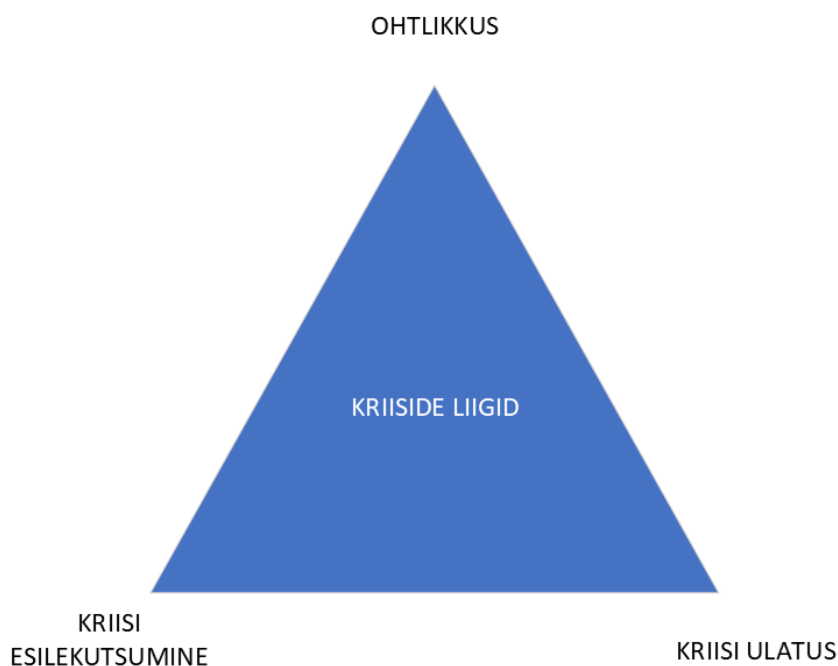
Kriisideks loetakse terrorismi ja loodusõnnetusi, kuid ka massilisi nakkushaigusi ja toidust tulenevaid haigusi ning tööstuskatastroofe. Samas võib organisatsiooni kriisiolukorda viia ka organisatsiooni maine oluline kahjustamine ajakirjanduse poolt (Alas, R., 2007).

Kriisi on defineeritud kui olulist, ootamatut ja häirivat sündmust, millel on potentsiaal tuua organisatsiooni või riigi jaoks kaasa negatiivsed tagajärjed. Kõiki organisatsiooni või riigi jaoks negatiivseid kogemusi siiski kriisideks ei loeta. Kriis on ainulaadne moment organisatsiooni või riigi ajaloos. Gripilaine Covid-19nega seda kahtlemata on: häiritud elukorraldus, materiaalne kahju ja kindlasti ka moraalne kahju paljudele. Venemaa agressiivsed rünnakud Ukraina vastu. Kriisi tunnuseks on olukorra ootamatus, ohu olemasolu ja vajadus kiiresti reageerida. Olukorda loetakse kriisiks vaid siis, kui kõik kolm tunnust on olemas (Alas, R., 2007).

Seega kriisiks võib nimetada ootamatult tekkinud mitterutiinset sündmust või sündmuste jada, mille tagajärjel tekib äärmiselt määramatu olukord ja oht organisatsiooni olulistele eesmärkidele. Kriisiks loetakse olukordi, mis võivad organisatsiooni hävitada. Näiteks tarkvara-arendaja satub kriisi, kui ta on pühendanud end ainult kliendile, kuid see ei osta välja tellitud toodet, millesse organisatsioon on pannud enamiku oma vahenditest (Alas, R., 2007).

Kriiside liigid

Kriisid erinevad ohtlikkuse astme, ulatuse ja algatusviisi poolest (joonis 1).

Joonis 1. Kriiside liigid. Allikas: Ruth Alas, Kriisjuhtimine: Kriis kui võimalus (2007).

Joonisel 1 on välja toodud kolm kriisi liiki. Kriisid võivad nõuda inimelusid kui ka kriisid saavad mõjutada rahakaotust. Kriis võib mõjutada nii füüsilised rajatisi, seadmed/süsteeme kui ka inimesed võivad kannatada saada. Näiteks intensiivsete tormide või üleujutuste käes võivad saada kannatada kõik kolm tegurit: Hooned võivad puruneda, sideliinid katkevad, inimesed võivad vigastada end või isegi kaotavad elu ning ettevõtted võivad kaotada oluliselt ressursse (R. Alas, 2007).

Teadlased on jaotanud kriisid faasidesse: kriisieelne olukord, kriis ja kriisijärgne olukord. Kui kriis on alles alguses ehk on kriisieelne olukord ja märgid viitavad aina rohkem asjaolule, et väike-ja mikroettevõtetel võib raskeks minna, siis teadlik ettevõtja oskab antud situatsioonis kohaneda ning suudab uudses olukorras toime tulla (Alas, R., 2007).

Osa kriise puudutab vaid väikest arvu inimesi, kuid on ka neid, millest mõjutatud inimesi võib leida mitmes maailmajaos, näiteks COVID-19 epideemia.

Alates ajast, kui **COVID-19 pandeemia** laialdaselt levima hakkas on Euroopa Liidus registreeritud 2022 aasta seisuga üle poole miljoni inimese surma ja surmade arv ei ole siiani stabiliseerunud. Tänu vaktsiini tootmisele ning laienevale rühmaimmuunsusele on haiguse levik aeglustunud, kuid siiski 2022. aasta suvel registreeriti üle 1 000 000 uue haigusjuhtumi. Üks suurimaid majandusliku ebakindluse ja haavatavuse põhjuseid on olnud pandeemia, mis on mõjutanud sektorite rahandust (European Environment Agency, 2022).

Sõda Ukrainas on olukorda veelgi raskendanud. Antud situatsioon on terves maailmas tekitanud suurt majanduskahju. Seda käsitletakse **julgeolekukriisina**. Selle tulemusena tekkis **energihindade** märgatav tõus, millele järgnes kõrge inflatsioon, mis oli 2022. aastal üle 38%. Kõrgenenud inflatsioonimäär tekitab seisaku taaskord majanduses. Hetkel ei ole sissetulekud inflatsioonile järele jõudnud, mis vähendab endiselt ostujõudu Euroopas ja mujal maailmas (European Environment Agency, 2022).

Euroopas on praegune **energiakriis** mitmekordne. Euroopa energiavarustus on piiratud ning energiahinnad järsult tõusnud. Palju Euroopa riigid on võtnud kasutusele meetmeid, et tagada energiapuudusele, vältida jäätmeid ja vähendada ületarbimist. Venemaa on paljudele Euroopa Liidu liikmesriikidele peamine energiatarbija, kuid Euroopa Komisjon üheskoos liikmesriikidega püüavad leida võimalusi olukorra lahendamiseks. Venemaa katkestas 2022. aasta septembris gaasi tarnimise gaasijuhtmega North Stream 1, mille kaudu saabus enne sõda ligi 40% Euroopa Liidu imporditavast maagaasist (European Environment Agency, 2022).

Sõda Ukrainas on kaasa toonud suurel arvul inimeste väljarännet riigist, sõdurite ja tsiviiliskite kaotuse, saastatust ja olulise taristu hävitamist. Seda nimetatakse **humanitaarkriisiks**. Miljonid inimesed püüavad leida teistes riikides varjupaika ning abi, mis omakorda on aluse pannud **rändekriisile**. Antud asjaolu tõestab, et taastumine võib võtta aastaid või isegi aastakümneid. Ukraina sõda vallandas ka majandus- ja energiakriisi üle Euroopa. Euroopa Liit kehtestas Venemaale majandussanktsioonid, millega piirati fossiilkütuste import Venemaalt (European Environment Agency, 2022).

Praegu on käsil seniolematu mitmikriis, kus olukord on keeruline ja probleemne. Mõni riik ja kogukond kannatab rohkem kui teised. Nii Euroopas kui ka mujal maailmas on palju majapidamised mures, kas nad on suutelised toime tulema olukorraga ning katta oma põhivajadusi, näiteks piisavalt toitu ja kütet. Ühiskond, majandus, loodussüsteemid ja tervishoid on haavatav. Enamik ülemaailmseid kriise viitab ühele algpõhjusele, mis on planeedi ressursside kestmatu kasutamine (European Environment Agency, 2022).

2022. aasta suvel algas **kliimakriis**. Enamik inimestest on pidanud siiski kliimamuutuseid tuleviku kriisiks, kuid 2022. aasta suvel sai sellest igapäevane reaalsus. Suur osa Euroopast kannatas tugevate kuumalainete käes. Temperatuur tõusis paljudes kohtades üle 40 °C. Äärmuslik kuumus tõi kaasa suurenenud põuariski (European Environment Agency, 2022).

Detsembris oli aastane hinnakasv statistikaameti andmetel Eestis 17,6%. Alates läinud aasta augustist ei ole olnud inflatsioon Eestis enam kasvanud ja Eesti Panga prognoosib, et praeguse majanduskeskkonna säilides võivad aasta teises pooles inflatsiooninumbreid olla ühekohalised.

Sealhulgas stabiliseerub ka kinnisvaraturg. Toiduained jätkavad kallinemist, kuid mitte enam nii kiires tempos. Positiivsena võib tuua välja, et energia hinnad, nii elektri-, nafta- ja gaasihinnad on oluliselt odavnenud. Eesti Panga koostatud statistika järgi selgub, et inflatsioon on aeglustumas ning alaneb käesoleval 2023. aastal sarnasemaks kriisieelse tasemega (Eesti Pank, 2023).

Kõik organisatsioonid kogevad oma tegevuse käigus erinevaid kriise nii väiksemal kui ka suuremal määral. Värskeim kriis käesoleval aastal, 4. mail toimus laialdane veereostus Kuressaares, kus antud juhtum kestis üle kahe nädala. Saaremaal tekkis kriis, mis mõjutas ettevõtete igapäevast tegutsemist ning tekkinud kahjud on laiaulatuslikud. Ettevõtja peab olema teadlik ning tundma ära märke, mis võivad viidata lähenevale kriisiolukorrale. Mida suurem on ettevõtja teadmiste hulk, seda lihtsam on ettevõtja toimetulek kriisi seljatamiseks (Alas, R., 2007).

Tajutav on asjaolu, et kindlate teenuste/tellimuste maht on vähenenud pea igas valdkonnas-erandiks on energeetikavaldkond. Kui ettevõtja on kõik targasti läbi mõelnud, siis oskab ta väga kiiresti kohaneda ning luua tulevikuplaane.

Eesti on väike turg, mis peaks võrdlemisi kiiresti reageerima muutustele ning kiirest inflatsiooni tõusust hoolimata on esimene, mis olukorrale reageerib ja tipust alla tuleb.

Igas ettevõttes tuleb keskenduda prognooside tegemisele ning mõelda, mis finantsnäitajatega toimuma hakkab. Tuleb mõelda, kas on olemas vajalikud puhvrid, kas on vaja kaasata riigi abimeetmeid või leida kaasinvestoreid, kellega koos kriisist läbi minna.

1.3 Finantsnäitajad jätkusuutlikkuse hindamisel

Ettevõtte jätkusuutlikuks arenguks on vajalik finantsnäitajate jälgimine heaks infoallikaks juhtimisotsuste tegemisel. Maksevõime hindamiseks leiab autor järgnevad näitajad: rentabluse analüüs; varade kasutamise efektiivsus, pankrotiohu analüüs ning arvutab brutokasumi marginaali.

Kuna analüüsitaval ettevõttel puuduvad lühiajalised kohustused, siis lühiajalisi likviidsusi ei arvutata.

Tasuvuse ehk rentaabluse analüüs

Kasumi suurenemine aitab kaasa ettevõtte põhieesmärgi saavutamisele ehk omanike jõukuse suurendamisele. Kasum kui rahaline näitaja ei iseloomusta majandustegevuse tulemuslikkust. Võrreldes kasumit selle saamiseks kasutatud ressurssidega, saadakse tasuvus ehk rentaablus.

Rentaablus kasumi suhe majandusnäitajatesse, mille tasuvust uuritakse. Kõige üldisemas valemis jagatakse rentaablus (kasumitootlus) majandusliku näitajaga, mille rentaablust uuritakse. Rentaablust väljendatakse reeglina protsentides (Tearu, Krumm 2005:27).

Autor leiab iseloomustavad näitajad, kui analüüsitav ettevõtte on suutnud kontrollida oma kulude taset. Tulemus arvutatakse müügikäibe rentaabluse valemi järgi, kus brutokasum jagatakse netokäibega (Tearu, Krumm 2005:27).

Varade kasutamise efektiivsus

Ettevõtted kasutavad käesolevat analüüsi oma varade müügikäibe genereerimiseks. Kordajad näitavad, kui efektiivselt kasutab ettevõtte oma varasid. Näitajad arvutatakse välja vara kohta tervikuna kui ka vara liikide lõikes. Autor käsitleb analüüsi tehes vara tervikuna. Vara kasutamise tulemuslikkust iseloomustavad käibekordajad, mille leidmiseks võrreldakse müügikäivet vara maksumusega. Vara kasutamist tervikuna iseloomustab koguvara käibekordaja, kus müügikäive jagatakse varadega (Tearu, Krumm 2005:22).

Brutokasumi marginaal

Brutokasumi marginaali on võimalik ettevõtetel arvutada kasumiaruande põhjal. Arvutatud protsent näitab järelejäänud raha, mis on saadud müügitulust maha lahutatud kulude arvutamisel. Kuna tegemist on teenuste müügiga tegeleva ettevõttega, siis liidetakse palgakulud juurde, kuna palgakulud seostuvad põhitegevusega (eurostat, 2022).

Pankrotiohu analüüs

Pankrotiseaduse paragrahv 1 järgi tähendab pankrot äriühingu maksejõuetust, mis on läbinud kohtuotsuse määruse. Võlgnik määratakse maksejõuetuks, kui võlgnik ei suuda tasuda nõudeid ning ettevõtte majanduslik olukord ei ole ajutine vorm. Pankrotistumine ettevõtetes on saanud alguse erinevatel põhjustel ning ettevõtte loomisel on raske ette näha ettevõtte tulevikku (Riigiteataja, 2003).

Majanduseteadlane Eduard Altman on välja mõelnud mitmeid meetodeid, et ettevõtetel oleks võimalus prognoosida osaliselt maksejõuetust. Üheks meetmeks on pankrotiohu kordaja, mis aitab näha ettevõtte finantsseisu tervikuna. Pankrotieelse olukorra selgitamiseks on E. Altman pakkunud välja regressioonivõrrandi pankrotistumise kohta Z-skoor. Võrrandi tulemustega on võimalus vaadelda ettevõtte pankrotistumise tõenäosust kaks kuni kolm aastat ette ning antud meetodid kasutatakse Eesti äriühingute hindamiseks (Tearu, Krumm 2005: 34). Z-skoori võrrand:

$$Z\text{-skoor} = 1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5 \quad (1)$$

X_1 on käibekapital/ koguvara, X_2 on eelmise aasta jaotamata kasum, X_3 on ärikasum, X_4 aktsikapitali turuväärtus, X_5 on müügitulu (Tearu, Krumm 2005:34).

Uuringu tulemused on tööse toodud läbi aritmeetilise keskmise, standardhälbe ja korrelatsioonikordaja.

2. Uuritava objekti tutvustus ja uuringu kirjeldus

Antud lõputöö käigus viib autor läbi uuringu, mille peamiseks eesmärgiks on uurida teenindussektoris tegutsevate ettevõtete jätkusuutlikkust ning arengut kriiside perioodil. Empiirilise esimeses osas annab autor ülevaate uuritavast Saaremaal tegutsevast mikroettevõttest ning teenindusettevõtte jätkusuutlikkuse ja arengu meetodikast kriiside perioodil.

Ankeetküsitluse üldkogum on Maria Balletistuudio olemasolevad kliendid ja potentsiaalsed kliendid, kelle keskmine vanus on 37 aastat. Enamus vastajatest on Saare maakonna elanikud.

Küsitlusuuringu valimi koostab autor juhuväljavõtte põhjal. See tähendab, et tulemusi mõõdetakse võrdselt iga vastaja puhul. Valimi suurus on 36 Maria Balletistuudio klienti ja potentsiaalset klienti ning kokku küsimuste peale 71 vastust. Antud küsitluse raames oli autor veendunud, et vastanud potentsiaalsete klientide arv on oluliselt madalam kui küsitluses vastanud olemasolevate klientide arv. Sellega seoses on uuringu tulemused subjektiivsemad ning usaldusnivoo langeb. Et uuringu tulemused annaksid põhjalikuma ülevaate, siis kasutab autor küsitlusankeedis saadud tulemuste toetamiseks intervjuud.

Intervjueeritavaks oli Läänemaal Haapsalu linnas tegutsev balletistuudio. Eesmärk oli intervjueerida väikekohas samas valdkonnas tegutsevat mikroettevõtet. Tegemist on mittetöenäolisusliku uuringuga, mis on väikemahuline. Antud tulemust ei saa lisada üldisele uuringu kogumile ehk Maria Balletistuudio klientidele ja potentsiaalsetele klientidele. Intervjuu analüüs aitab välja selgitada põhjalikumalt teenindussektoris tegutsevate väikeettevõtete jätkusuutlikkust kriisi perioodil.

Viimaseks etapiks uuringus analüüsib autor tulemused ning teeb järeldused ja soovitused vastavalt analüüsi tulemustele.

2.1. Maria Balletistuudio OÜ tutvustus

Maria Balletistuudio OÜ on Saaremaal ainuke tegutsev Balletikool. Balleti- ja võimlemisstuudio asutati 2020. aastal Kuressaarde, Ravila, 1a ärihoonesse, kus balletistuudio rendib kolme aastase rendilepinguga äripinda. Ettevõtte omanikuks on Maria Traumann (edaspidi M.Traumann).

Osaühingu põhieesmärk on anda tantsu-ja võimlemishuvilistele lastele heal tasemel balleti- ja spordiharidus. Ettevõtte tegevusalaks on lisaks erinevate etenduste ja laagrite korraldamine, välisreiside korraldamine kultuurihariduse eesmärgil. Balletistuudio klientidel on võimalus tellida

personaaltunnid üksikisikule, kui ka võimalus teenust osta kuupõhiselt grupidundides kliendilepingu põhisel. Maria Balletistuudio tunde pakutakse eesmärgiga tõsta nii laste kui täiskasvanute sportlikku elukvaliteeti läbi intensiivsete treeningute.

Balletistuudio kuulub aastast 2021 Eesti Spordiliitu. Balletistuudio eesmärk on koolitada välja vähemalt 10-20 stipendiumiga sportlast, kelle põhiülesanneteks on käia nii Eesti Meistrivõistlusel, Euroopa Meistrivõistlusel kui ka Maailma Meistrivõistlusel.

Täiendavalt tegeletakse koolituste läbimisega, mis annavad teadmisi ja oskusi tipp sportlaste edukal treenimisel. Balletistuudio jätkusuutlikku võimet on hinnatud erinevatel konkurssidel ja võistlustel.

Maria Balletistuudios on 60 õpilaskohta, mis on kõik on täitunud, alates 6-aasta vanustest lastest kuni tippvormis sportlaste ja tantsijateni. Treenimiseks kasutatakse maksimaalselt oma rendipinda, sportimiseks mõeldud välialasid ja Kuressaare Spordikeskuses olevat kergejõustikuhalli ning aeroobikasaali koos vahenditega.

Maria Balletistuudio õppekava on jaotatud eel- ja põhiõppeks. Põhiõpe on jaotatud klassikalise tantsu erialaõppeks, kaasaegse tantsu erialaõppeks ning iluvõimlemise erialaõppeks. Õppeprogramm näeb ette ka täiendõppe võimalust eelnimetatud erialade näol.

Balletistuudio aitab arendada Saaremaal kasvavatel lastel juba varasest east painduvat kehaplastikat, sportlikku vormi ning loomingulist väljendusoskust.

Tantsukool teeb tihedat koostööd Kuressaare Linnateatriga. Balletistuudio viib läbi erinevaid etendusi Kuressaare teatrilavadel. Viimane suuretendus kandis nime „Hingelugu“. Koostööpartneriteks lisaks Kuressaare Linnateatrile on Saaremaa Vald, Eesti Spordiliit, Saaremaa Spordibaasid ning erinevad väikeettevõtjad, alustades sportlaste heaolust ehk massaažiteenusest lõpetades elamusteenusest Karujärve Kämpinguga, mis pakub koostööhinnaga majutuskohta igal aastal laagrite pidamiseks.

Maria Balletistuudio õpilastel sisaldab õppeprogramm teatud arv teatritunde näitlejaga, et arendada laste kehalist väljendusoskust. Maria Balletistuudio visioon on koondada kokku unikaalsete oskustega treenerid, õpetajad ja teadmiste ning kogemustega spetsialistid.

Ettevõtte eesmärgid on:

- Olla ainus täisväärtuslik balletikool Saaremaal;
- suurendada õpilaste arvu ning seeläbi kasvatada ettevõtet;

2.2. Valdkonna toimimine kriiside perioodil

Selleks, et näha kriiside tingimustes potentsiaalseid probleeme ja ohte väikeettevõtluses, tuleks ettevõtjal esitada endale järgmised küsimused:

- Mis juhtub, kui vallandub gripiepideemia?
- Mis juhtub, kui nõudlus teenuse vastu kahaneb?
- Kuidas mõjutavad kriisist mõjutatud seadusemuudatused ettevõtet?
- Kuidas mõjutavad kriisid otseselt ettevõtte tegevust?

Kui vallandus gripiepideemia, oli Maria Balletistuudio (edaspidi balletistuudio) allakäigu teel. Ettevõtte juhil ei olnud kindlaks määratud kindlad ülesanded kriisi jälgimiseks ja ohjeldamiseks. Kuna ettevõttel ei õnnestunud ära hoida esmane kriisi negatiivne mõju, siis tekitas see probleeme majandusnäitajates.

2020.aastal koos prognoositud majanduskriisiga alustas balletistuudio põhitegevust. Enamik tegevusalasid oli eriolukorra tõttu languses, mis tõi kaasa hulga ettevõtete likvideerimisi ja pankrotte (oska.kutsekoda.ee). Ettevõtete käive kahanes 2020. aasta II kvartalis 18% ja III kvartalis 10%. Suurim langus oli aprillis ja mais.

Balletistuudio töötaja töötundide arv hüppeliselt kahanes, mis tekitas kohese vajaduse distants- ja hübriidõppe järele. Läbi interneti sai balletistuudio läbi viia treeninguid, mille läbi töötundide arv taas kasvas. Küll aga töötasu protsent oli poole väiksem. Käibe langemisel sai määravaks ka õpilaste vaimne aktiivsus distantsõppe läbimisel. Kuna paljud õpilased ei tulnud toime efektiivselt distantsõppes treenimisega, vaid vajadus oli kontaktõppe järele, siis klientide arv selle võrra

kahanes. Lisaks muutusid lapsevanemad kahtlevaks õppetöö jätkamise suhtes balletikoolis. Tekkis segadus, kuidas treeningud peaksid edasi toimima digivahendite vahendusel.

Kuna majandusraskus ettevõttes jõuab ka viiteajaga kohale, siis balletistuudio pidi alustama turul uuesti uuest õppeaastast ja rakendama uusi meetmeid teise epideemialaine puhul. Positiivselt mõjus ettevõttele 2020. aasta lõpus koroonavaktsiinide tootmine ja 2021. aastal koroonavaktsineerimine, kuid siiski I semester tuntavat kasvuperioodi ei toonud, vaid oli jätkuvalt raske majandusaasta.

Aasta 2020 oli balletistuudio jaoks olukord raske, kuna vähenes käive. Et ettevõtte püsiks, rakendas balletistuudio omanik enda kogutud ressursse huvikooli päästmiseks. Viirusekriisi majandusmõjudest taastumine algas 2021 II õppeaastal, kus ettevõtte omanik rakendas uusi meetmeid. Ettevõtte võttis kasutusele riigi- ja valla poolt pakutavad toetused ning viis treeningud läbi värskes õhus. Balletistuudio loobus virtuaalkanalitest tingimaks asjaolu, et kõik õpilased saaksid vajaduspõhise kontakttunni ning säiliks õpilaste motivatsioon.

Osalise kulu tõi kaasa suur tähelepanu hügieenile, mille mõju on pikemaajalisem. Koos hügieeniga seotud nõuetele, muutuvad ka käitumismustrid ja tarbijaootused. Kliendid muutuvad hügieeni suhtes ettevaatlikumaks. Näiteks hügieenivahendite soetamine saalidesse.

Kriis tõi vajaduse koolitustele ja oskustele. Kuna ettevõtja peab olema suuteline toime tulema erinevate muutustega, siis vajavad organisatsiooni liikmed täiendavaid oskusi. Näiteks tuleb kasuks juhtkonnal rakendada digioskust, turundus oskust, uuenenud oludes juhtimisoskust ning olulised on teadmised füüsilisest tervisest distantsõppe puhul. Et juhendajana ja ettevõtjana neid teadmisi omandada, tuleb kuludesse arvestada erinevad koolituskulud, mis osati rakendati ettevõtja enda palgast .

2.3 Ülevaade Saaremaal huvihariduses kasutatavatest teenustest

Saaremaal tegutseb kokku huvihariduses 43 teenusepakkujat, mis on kajastatud Saaremaa Valla poolt loodud huvihariduse registris. Nendest 32 teenusepakkujat tegutseb spordi- ja tantsu valdkonnas ning nendest 22 organisatsiooni on tasulised. Kuumaksumused varieeruvad alates 15 eurost kuni 85 euroni.

Enamik teenusepakkujatest on registreeritud äriregistris mittetulundusühinguna, mis on vabatahtlik organisatsioon. Nende ettevõtete eesmärgiks ei ole majandustegevuse kaudu tulu saamine (Riigiteataja.ee).

Vaid mõned neist organisatsioonidest on registreeritud osühinguna, mis on iseenesest kõige levinum ettevõtluvorm (just.ee). Osühinguna on registreerinud samuti Maria Balletistuudio, kuna organisatsiooni eesmärk on teenida kasumit.

Riik eraldab igale omavalitsusele täiendavaid rahalisi ressursse eesmärgiga parandada laste ja noorte huvihariduse võimalust ning seeläbi pakkuda laialdaseimaid osalusvõimalusi. Seaduse kohaselt koostab iga omavalitsus toetuse kasutamise kava, milles tuuakse välja huvihariduse ja huvitegevuses osalevate 7-19 aastaste noorte ja laste võimaluste arvukus, leitakse kitsaskohad ja tegevused nende lahendamiseks ning kinnitatakse rahalised vahendid kava elluviimiseks (saaremaavald.ee).

Kõigil 7-19 aastatel lastel, kes on registreeritud elukoha järgselt Saaremaa valda on tagatud võimalus huviharidusele. Saaremaa vald pakub huviharidusega kaasnevat osalist hüvitamist toimetulekuraskustes peredele. Ühe lapse kohta on huvihariduse toetus kuni 50 eurot kuus. (saaremaavald.ee).

Hüvitamisele kuuluvad sõiduvahendi ja ühistranspordi piletite kulud. Selleks tuleb märkida kütusekulu Samuti toetab vald huvihariduses osalemist läbi transpordikulude hüvitamise. või ühistranspordikulu, arvete numbrid ja summad. Kütusekulu korral makstakse toetust 0,1 eurot/kilomeeter, kuni 40 eurot kuus õpilase kohta. Valla elanikuna on võimalus esitada ühistaotlus mitme õpilase transpordikulude hüvitamiseks ehk kütusekompensatsiooni makstakse täiendavalt

10 eurot õpilase kohta. Näiteks isikliku sõiduvahendiga transporditakse mitut last (saaremaavald.ee).

Erahuvikoolidel kui ka spordiklubidel, mis tegutsevad Saaremaa vallas on võimalus osaleda toetuste projektivoorudes, mille eesmärk on aidata korraldada sujuvamat huvitegevust. Kriteeriumiks on asjaolu, et huvitegevus peab olema suunatud 6-19 aastastele lastele ja noortele. Toetust on võimalik rakendada õppevahendite osaliseks katmiseks ning muude õppetegevusega seotud kulude katteks. Kui eelpool nimetatud kaks kriteeriumit on täidetud, siis võib toetust kasutada muuks otstarbeks, näiteks treeningvahendid ja võistlussõidud. Antud juhul on täiendavaks tingimuseks, et õpetajatel ja treeneritel on olemas kehakultuurialane või pedagoogiline kõrgharidus või vähemalt treeneri kutse 4.tase (Saaremaavald.ee).

2.4 Uuringu läbiviimise kirjeldus

Uurimustöös on autor kasutanud kvalitatiivset ja kvantitatiivset lähenemist ja käesoleva töö autor on ehitanud lõputöö üles juhtumiuuringu põhimõttele.

Kvalitatiivse ehk struktureerimata lähenemise puhul proovitakse enamasti ülevaade saada uuritavast tekstist kui tervikust. Kvalitatiivne analüüsi puhul on laialdaselt kasutatav avatud intervjuu vestluse vormis. Antud lähenemine ei nõua konkreetseid küsimusi, mis vajavad vastuseid. Pigem intervjuerija julgustab intervjueritavat soovitud teemal vestlema ning täpsustavate küsimustega suunab intervjueritavat oma vastuseid ja mõtteid detailsemalt põhjendama (S. Virkus, Tallinna Ülikool, 2010).

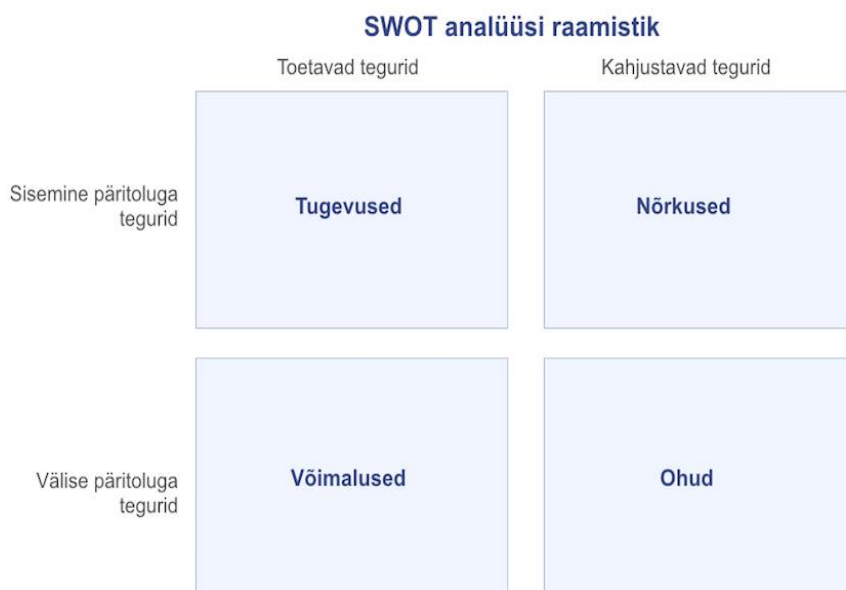
Kvantitatiivse ehk struktureeritud uurimuse eesmärk on saada võimalikult palju empiirilisi instrumente. Andmekogumiseks on enamasti ankeedid, mis on vastajatele ette antud koos valikvastusega. Näiteks nagu testid, standardiseeritud ankeedi kasutus. Järeldused saadakse kogutud materjali statistilise analüüsi põhjal. Kasutades näiteks aritmeetilisi keskmisi ja korrelatsioone (S. Virkus, Tallinna Ülikool, 2010).

Kirjeldav statistika on statistiline meetod, mis aitab vaadelda ning analüüsida andmeid uurimustöö kokkuvõtete tegemiseks ning olemasolevate andmete kirjeldamiseks.

Käesolevas töös on autor kogunud kokku analüüsimiseks Maria Balletstudio OÜ kohta käivad andmed struktureeritud ja struktureerimata uuringu põhjal. Uuringu analüüsimiseks kasutab autor arvnäitajaid. Vaatlustulemused on tööse toodud läbi aritmeetilise keskmise, standardhälbe ja korrelatsioonikordaja.

SWOT-analüüs on strateegilise planeerimise vahend, mida kasutatakse majanduses ja halduses. SWOT-analüüsi tehes hinnatakse ettevõtte hetkeseisu. Sõna **SWOT** lühend tuleneb inglisekeelsetest sõnadest strengths (tugevused), weaknesses (nõrkused), opportunities (võimalused) ja threats (ohud). Sisemised tegurid on tugevused ehk plussid ning nõrkused ehk miinused (endast, ettevõttest tulenevad), võimalused ja ohud on välimised tegurid (väliskeskkonnast tulenevad).

SWOT-analüüsi kasutamisel peab ettevõtja endale selgeks tegema, mida tähendab iga parameeter. Järgmiselt defineerib autor lühidalt SWOT'i parameetrid (joonis 2).

Joonis 2. SWOT-analüüsi raamistik. Allikas: leanway.

3. Tulemused ja analüüs

Järgnevalt käsitletakse nii kvalitatiiv- kui ka kvantitatiivanalüüsi jaoks tehtud küsitlusest saadud tulemusi. Lisaks tehakse finantsnäitajate analüüs.

3.1 Maria Balletistuudio kohta käivad uuringu tulemused

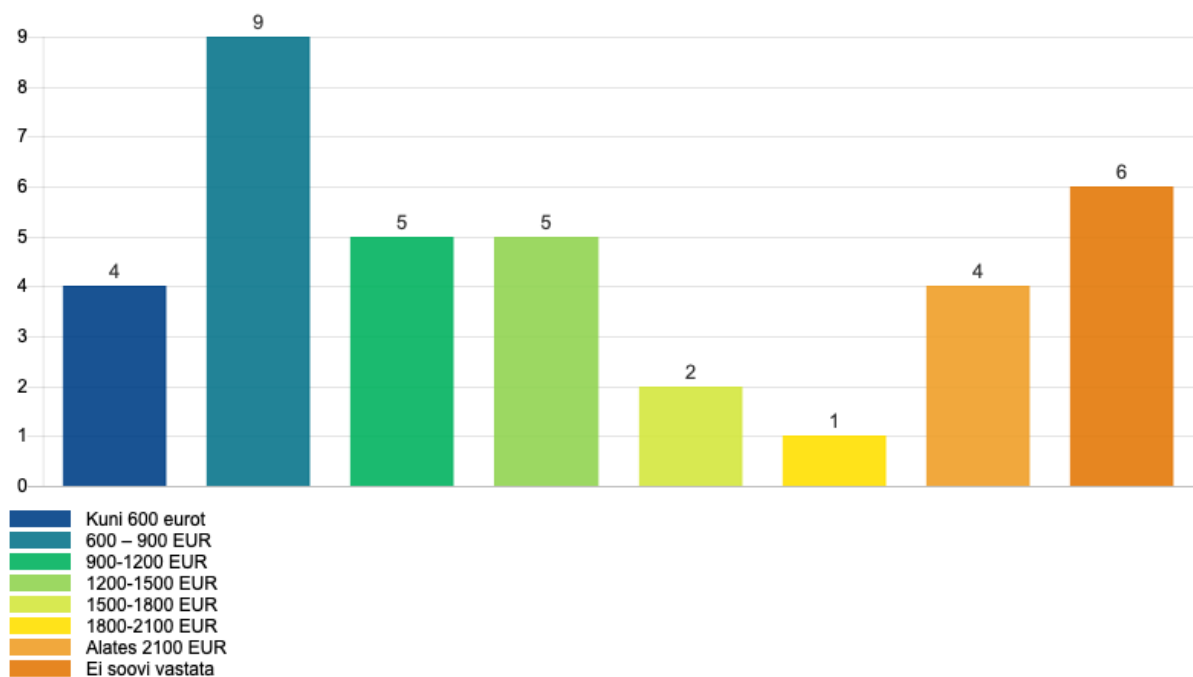
Antud peatükis analüüsib lõputöö autor uuringute tulemusi ja informatsiooni intervjuus kogutud vastuste põhjal. Uuringute tulemused on analüüsitud kvalitatiivsel ja kvantitatiivsel baasil. Analüüsis on kasutatud nii ankeetküsitluse tulemusi kui ka intervjuerimise tulemusi. Lisaks kasutab autor põhjaliku analüüsi saavutamiseks töös rakendatud teooriat. Analüüsis kasutatavad meetmed annavad selge ülevaate uuringu tulemustest ning aitavad teha autoril soovitud järeldused.

Küsitlusuuring saadeti kokku kuuekümmele Maria Balletistuudio kliendile ning küsitlus jagati laiali sotsiaalmeedias, kus koguti vastuseid potentsiaalsetelt klientidelt.

Analüüsi tulemustest sai autor teada, et täiskohaga töötavaid vastanuid on 2/3 (63,9%) ja 1/3 (33,3 %) vastanutest on kogunud ootamatute hädaolukordade kindlustamiseks endale rahalise puhvri.

Uuringus oli nõus osalema vaid Maria Balletistuudio kliendibaasist 50%, mis omakorda muudab tulemused ja järeldused subjektiivsemaks. Saadud vastuste hulk ei edastada üldistatud infot samas sektoris töötavatele ettevõtetele. Samuti tähendab see seda, et saadud tulemused ei pruugi anda pädevaid soovitusi kriisiolukorras toimimiseks väikekohas tegutsevatele ettevõtjatele. Uuringuküsitluse analüüs ja tulemused on esitatud käesolevas peatükis koos intervjueritava vastustega ja arvamusega. Autor kasutab konfidentsiaalsuse alusel intervjueritavale mikroettevõtjale tähist „intervjueritav“, mida kasutab käesoleva töö autor edaspidi lõputöös.

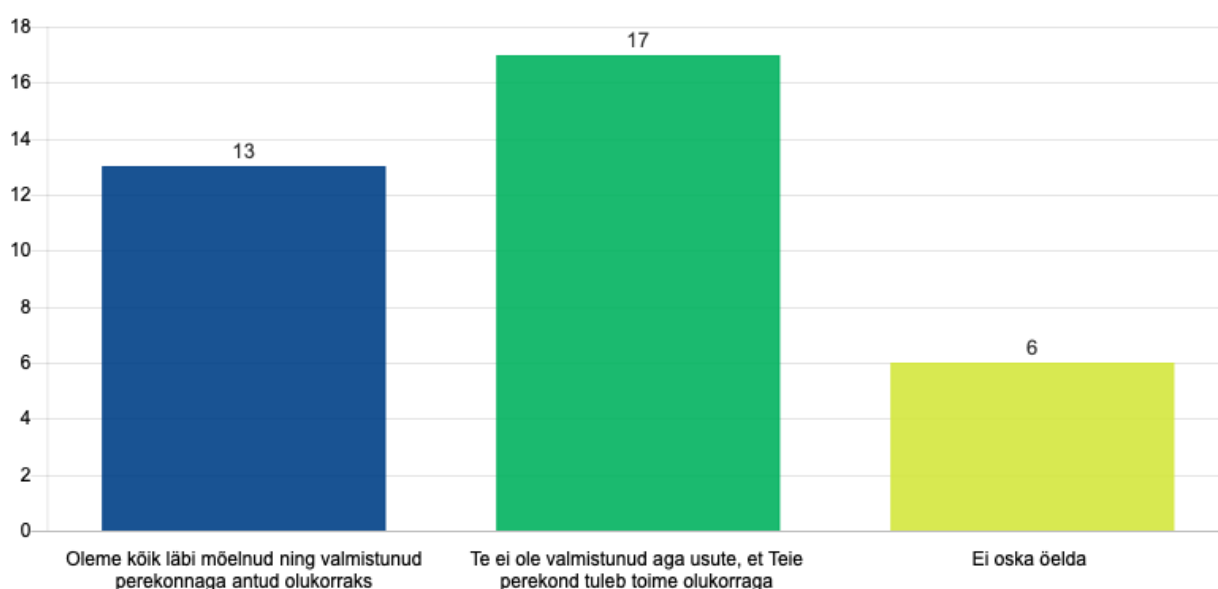
Uuringu ankeetküsitluses küsiti esmalt igalt vastajalt, milline on hetkeseisuga igakuine isiklik sissetulek peale maksude mahaarvamist (Joonis 3). Antud küsimus oli vastajate jaoks isiklik võrreldes teiste küsimustega. 6 inimest ei soovinud vastata küsimusele milline on nende sissetulek hetkeseisuga. Kui järgnevatele küsimustele on inimesed vastanud üsna laialdaselt ja avatult, siis antud küsimuse jätaksid inimesed pigem vahele. Veerand küsitlejatest märkisid enda sissetulekuks alla tuhande euro kuus ja vaid mõnedel küsitlejatest on teenistus alates 1800 eurot kuus puhtalt kätte. Antud olukorras on aritmeetiline keskmine 1056,89, mis näitab keskmist sissetulekut vastajate vahel. 2023. aasta sissetulek Maria Balletistuudio klientidel ja potentsiaalsetel klientidel saab hinnata rahuldavaks. See tõestab ka asjaolu, et uuringus osalesid enamasti positiivse sissetulekuga inimesed.

Joonis 3. Vastanute isiklik sissetulek peale maksude mahaarvamist. Allikas: Autori koostatud.

Läänemaa Balletistuudio esindaja hindas oma huvikooli tegevust kriiside perioodil majanduslikult rahulikuks. Organisatsiooni esindaja sõnab antud intervjuus, et suuri negatiivseid mõjutusi ettevõtte pole kogenud kriiside perioodil, mis vähendaks sissetuleku protsenti.

Järgnevalt soovis autor teada saada, kuidas on tulnud toime kriisiolukordades (vt Joonis 4). 47% küsitlevatest vastasid, et kriisi mõju elukorraldusele on olnud neutraalne ja tulevad toime kriisidest tingitud olukordadega. 13 inimest märkisid perekonna olukorra kriiside perioodil majanduslikult tugevaks ja 6 inimest ei osanud öelda kuidas on kriisiolukordades toime tulnud.

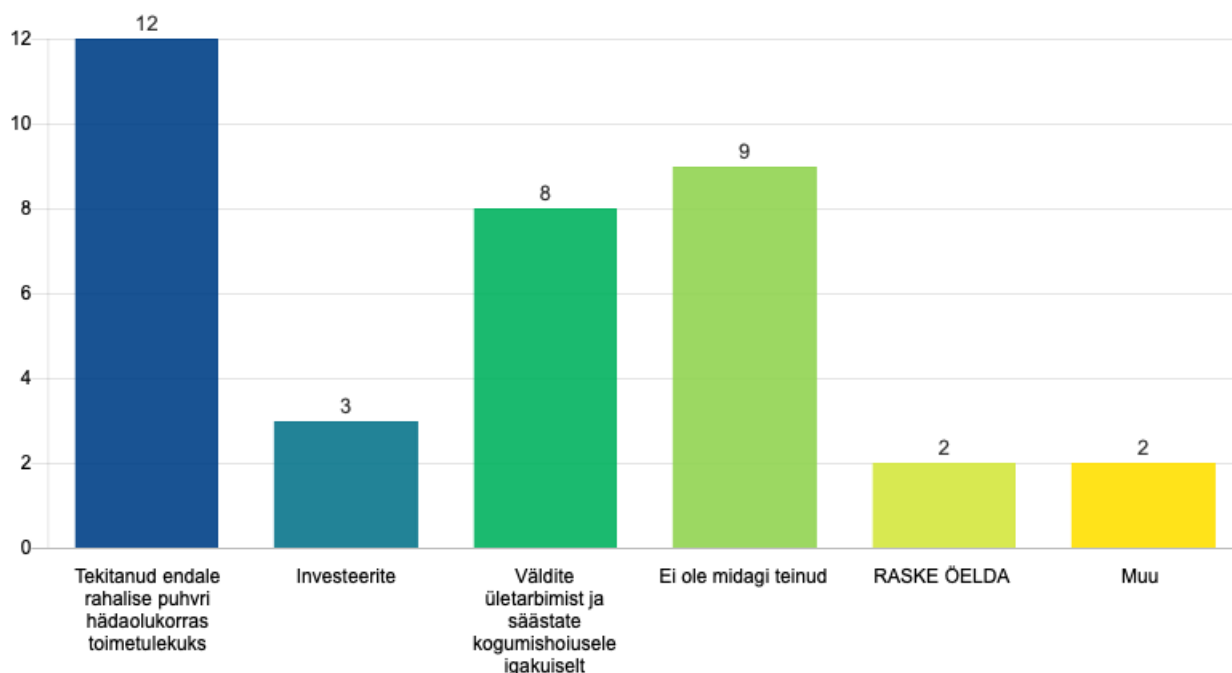
Joonis 4. Vastanute hinnangul kriisiolukorraga toimetulekuks. Allikas: Autori koostatud.

Intervjueeritav Läänemaa Balletistuudio ei leia palju negatiivseid külgi kriisiolukordades. Ettevõtte väidetel ei ole hinnatõusude mastaabis vähenenud kliente. Uuringu tulemused näitavad, et kriis on pigem olukorra muutus, millele tuleb kohest tähelepanu osutada ning probleem lahendada. Kui ettevõtte ei ole suuteline tegelema lahenduste otsimisega probleemile koheselt, siis võib kriis hävitada terve ettevõtte. Selleks leidis Läänemaa Balletistuudio võimaluse viia tunde läbi online programmide vahendusel. Balletistuudio esindaja leidis, et kõige enam sõltus kriisiolukorras hakkama saamine riigist kui ettevõtte juhatuse enda õigeaegsest toimimisest.

Intervjueeritav tõdes, et ettevõtte tegutsemisviis oli vastavalt riigi poolt edastatud uutele normidele.

Küsimused, mis on seotud kriiside mõju temaatikaga tõestavad vastuste vaatlemisel, et kriisid on muutev sündmus, mis vajavad otsest ja kohest tähelepanu.

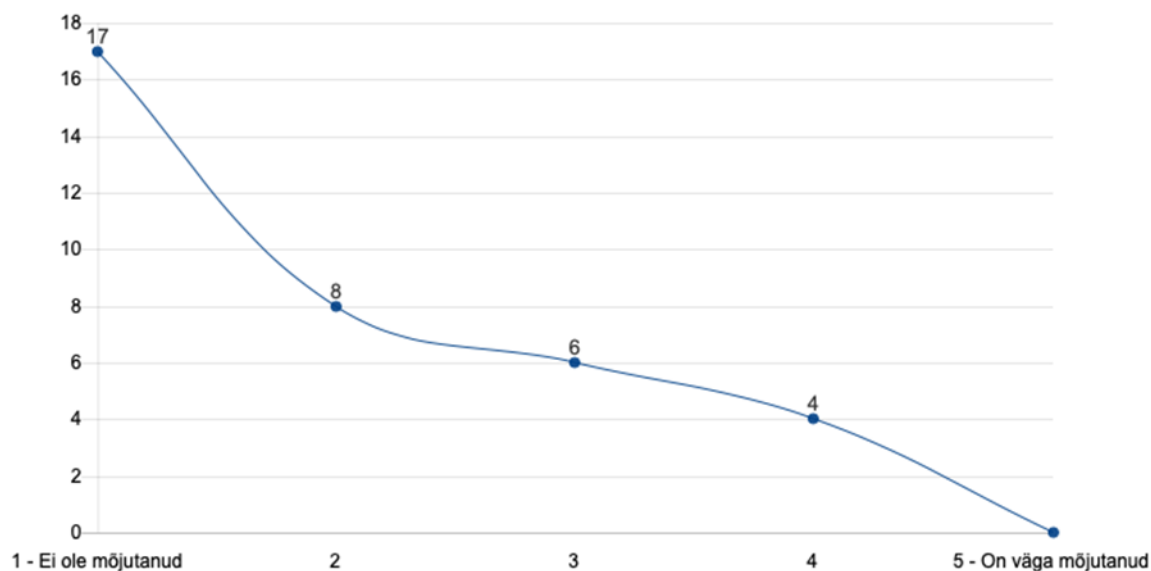
Järgnev allolev küsimus oli mõeldud tervele leibkonnale ning sellele kuidas nad hindavad ise oma valmisolekut hädaolukordades toimetulekuks ja mida nad selle tarbeks teinud on. Vastuste tulemus on toodud Joonisel 5. 36-st 13 vastanut hindasid oma toimetulekut positiivseks ehk on kindlustanud rahalise tagala hädaolukordades toimetulekuks. Vaadeldes vastuste tulemust, näeme, et Maria Balletistudio klientidest üle poole on hästi ettevalmistatud kriiside olukordadeks.

Joonis 5. Vastanute hinnang kriisilukorras toimetuleku kindlustamiseks majanduslikke aspekte vaadeldes. Allikas: Autori koostatud.

Üllatuslikult sai järgnev küsimus palju avatuid vastuseid. Küsitluse hinnang näitab, et õppekvaliteet Maria Balletistudios ei ole saanud suurel määral kahjustada. Küll aga inimeste põhjendused andsid aluse muudele järeldustele. Autor toob välja anonüümselt kahe vastaja

põhjendused: „Uute olukordade ees on laps tundnud rohkem ärevust“, „Laps on rahutum ja passiivsem.“ Antud vastused tõestasid, et ühiskonna vaimne kui ka füüsiline tasakaal on paigast ära ning sellest tulenevalt on mõjutatud kriiside ajastu elu- ja õppekvaliteeti nõrgemaks kui hea.

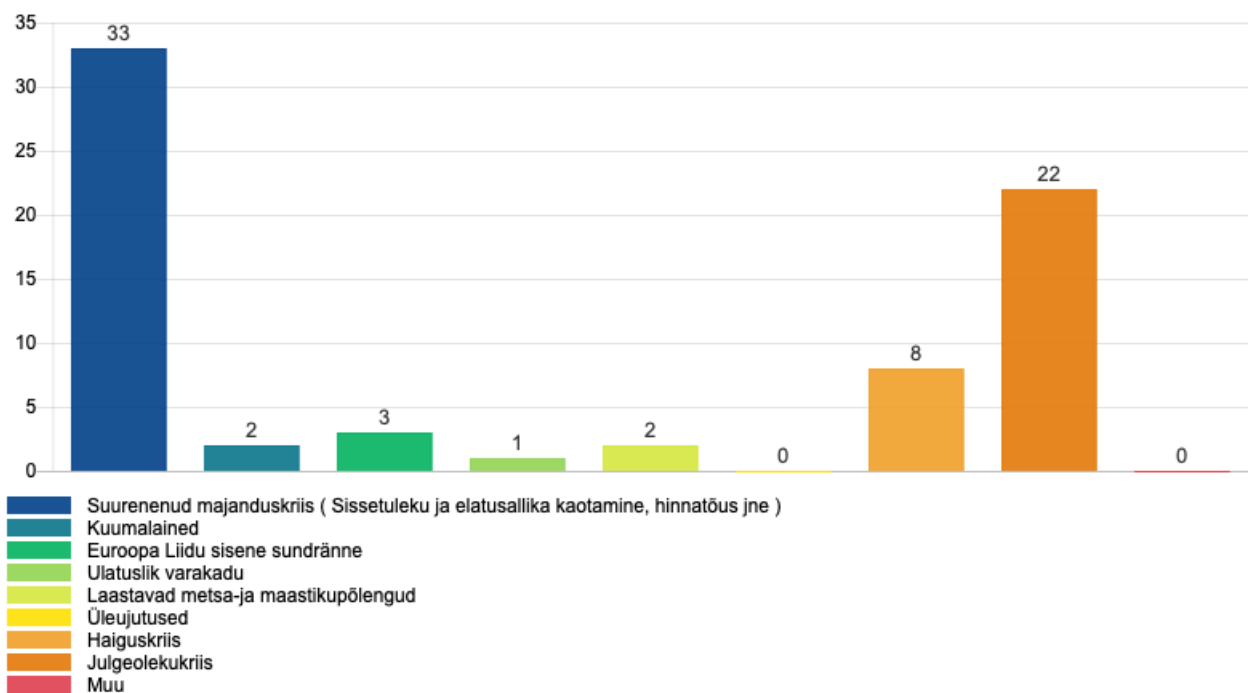

Joonis 6. Vastajate hinnang kriiside mõju õppekvaliteedile. Allikas: Autori koostatud.

Näitaja on hinnatud skaalal 1-5, kus 1 tähendab, et ei ole üldse mõjutanud ning 5 on väga mõjutanud (vt Joonis 6). Vaadates hinnangut, mille keskmine näit 1,9, saab järeldada, et veidi üle pooltel vastajatest on kriiside mõju õppekvaliteedile olnud hea. Aga vaadeldes põhjendatud vastuseid vastajate poolt on kaheldav prognooside näit.

Teooriast, mida autor käsitles, saime teada, et kriiside liike on mitmeid ning saame kriisid jaotada erinevatesse kategooriatesse. Järgmine küsimus annab võimaluse vaadelda, missuguseid kriise inimesed prognoosivad ja kardavad lähiperioodil. Küsitluse vastajad on teadlikult valmistunud erinevateks kriisideks. Vastuste hulgas on keskkonna kriisid, majanduskriis ning julgeolekukriis. Autor soovis inimestelt teada, millist kriisi nad enim kardavad, mis võivad elukvaliteeti suuresti mõjutada. Et saada sisukamat ülevaadet, küsiti intervjuueeritavalt, mida teeb tema selleks, et ennetada potentsiaalseid kriise.

Veidi alla poole vastanutest ehk 1/3 (33 %) inimestest prognoosivad majanduskriisi (Joonis 7). Antud vastuse osakaal tähendab, et inimesed jälgivad ja hoiavad kursis ennast maailma majanduse peamiste tendentsidega. Inimestel on kaasaegses tehnoloogilises maailmas kergelt kättesaadavad värskemad uudised ja teadaanded. Enamik majandusprognoose on teaduslikud faktid. See tähendab, et inimestel on hea ja kiire võimalus valmistuda kriisiks. Pea veerand vastanutest ennetavad julgeolekukriisi. See on üsna suur protsent vastanutest. Arusaadavalt praegu maailmas toimuva sõjaolukorraga on inimeste julgeolek nõrgestatud.

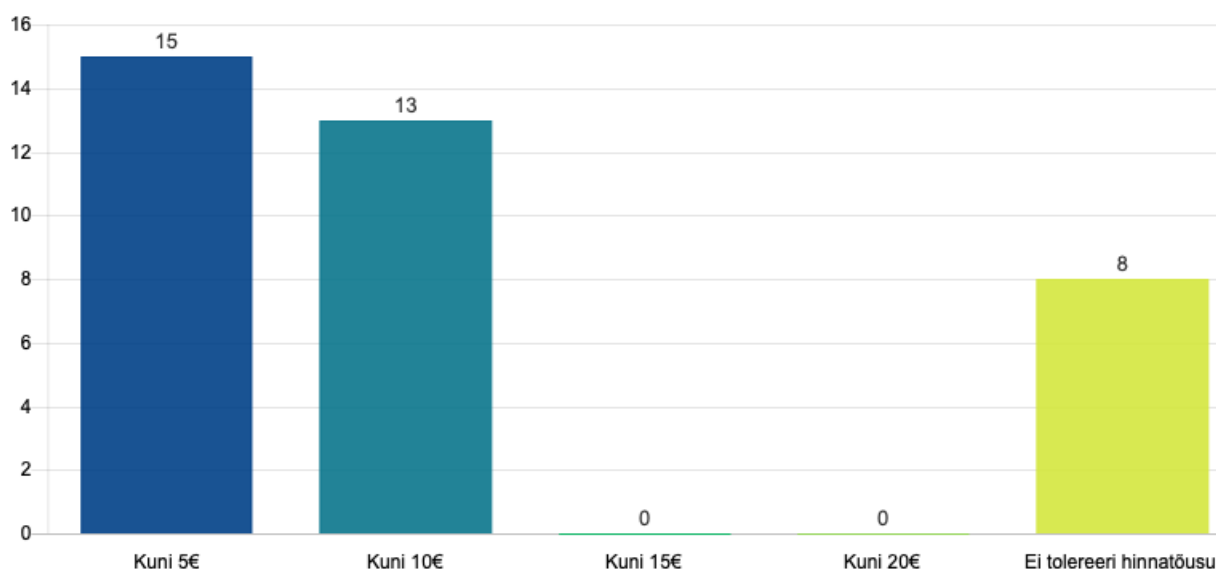

Joonis 7. Vastajate prognoos võimalikest kriisidest lähiaastatel. Allikas: Autori koostatud.

Intervjuu käigus tuli ilmsiks, et kõige enam kardab intervjuueritav majanduskriisi. Kuid on selge, et intervjuueritav jälgib vaid protsessesse, mis ainult otseselt mõjutab tema ettevõtet ja valdkonda. Jooniselt 7 selgub, et ökoloogiline ja kliimamuutuste mõjutused ning teadmised inimestel on hoopis teistsugused. Alla kümne inimese märkis prognoositavateks kriisideks keskkonnaga seotud kriisid. Antud tulemustest võib järeldada, et suur hulk inimesi ei taju, miks keskkonna ja

kliimamuutused võiksid neid mõjutada kriiside näol. Seda järeldust saab tõestada ka intervjuu vastusest. Keskkonnaga seotud kriiside peamiste tendentside kohta pole kordagi intervjuu käigus ilmsiks tulnud. Intervjueeritav märkis, et on muid fakte ja tähelepanekuid, mida ettevõtjana jälgida. Jäi selgusetuks, et missugused faktid ja tähelepanekud on jälgimisel.

Autor küsis Maria Balletistuudio OÜ klientidelt, et millise summa ulatuses tolereeritakse ettevõttes hinnatõusu. Analüüsisides näitajaid, siis kõige enam ollakse nõus hinnatõusuga kuni 5 eurot.

Joonis 8. Vastajate hinnatõusu hindavus Maria Balletistuudios OÜ. Allikas: Autori koostatud.

8 inimest vastanutest ei ole nõus hinnatõusuga, millest võib järeldada seda, et nende inimeste majanduslikku seisundit on kriiside periood mõjutanud negatiivselt ning kriisi mõju jätkub.

Sarnasele küsimusele vastas intervjueeritav Läänemaa Balletistuudiost, et hinnatõus ei mõjutanud Läänemaa Balletistuudio õpilaste arvu ning püsib stabiilne. Majanduslikku olukorda arvesse võttes ei näe intervjueeritav pikka tulevikku edasiste hinnatõusude juures.

Vaatamata riigipoolsetele toetustele on pidanud sulgema väga paljud teenindusettevõtted ukсед. Antud asjaolu tõestab ka intervjuu Läänemaa Balletistuudio esindajaga. Majandusnäitajad on

nõrgenenud võrreldes eelmiste aastatega. Aga intervjueeritav näeb üheks võimaluseks laieneda teistesse maakondadesse Eestis, mis tõstab tegevuse efektiivsust.

3.2 SWOT-analüüs

Töö autori eesmärgiks on analüüsida teenindussektoris tegutsevate väike-ja mikroettevõtete majandusaspekte kriisiolukorras Maria Balletistudio näitel ning tuua välja läbi selle ettevõtte nõrkused ja tugevused. Analüüsi koostamisel lähtuti SWOT analüüsi põhimõtetest, mille läbi on välja toodud eelmainitud ettevõtte tugevused, nõrkused, võimalused ja ohud. Analüüsitava mikroettevõtte kirjeldus ja põhitegevused on toodud käesoleva töö peatükkides.

Tabel 3. Maria Balletistuudio OÜ SWOT-analüüs

<p>Tugevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ainuke balletikool Saare maakonnas - Kiire reageerimine keskkonnamuutustele - Tuntuse kasv - Organisatsiooni kultuur - Teenuse kõrge kvaliteet - Uued lisandväärtused - Sotsiaalmeedia võimaluste kasutamine - Kogukonna tunnetus <p>Võimalused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Suurenev nõudlus (ühiskonna teadlikkus) - Võimalus leida sõjapõgenike hulgast erialase ettevalmisega tööjõudu - Kaugtöö võimaluste areng - Vajadus koostegemise järele 	<p>Nõrkused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tööjõu puudus - Kapitaliseeritus - Oma saali puudumine - Kitsas kliendibaas - Finantsvahendite ebastabiilsus <p>Ohud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sisendhindade tõus - Ootamatud tervisekriisid - Projektivoorude ettearvamatus - Konkurentsi kasv - Sobiva tööjõu vähesus - Maksumuudatused
---	--

Tugevused:

Asutatud balletikool on Saaremaal ainus tegutsev balletikallakuga huvikool. See tähendab suuremat tegevusefektiivsust. Tänu uudsele tegevusalale Saaremaal suudab huvikool kasvatada iga aastaga kliendibaasi. Seoses väikese kogukonnaga on lihtne jõuda läbi olemasolevate klientide potentsiaalsete klientideni.

Nõrkused:

Praeguse seisuga puudub Saaremaal vajalik töötajaskond, kes vastab ettevõtte poolt nõutavatele tingimustele. Millest tulenevalt ei saa kliendibaasi suuremas mahus tõsta seoses töökoormuse suurenemisega olemasolevatele juhendajatele. Töökoormuse suurenemisega saab võimalikuks asjaolu, et juhendajad pole võimelised edastama professionaalset õpet ning suureneb sealhulgas oht kliendibaasi vähenemisele.

Hetkel on puudulik täies mahus toimiv organisatsioon, kuna mehitatus organisatsioonis on väike. See tähendab keerukust luua toimiv kliendibaas, mis on aega nõudev protsess. Lisaks kajastub ettevõtte struktuuri nõrkus, kuna kohaliku kliendibaasi teenindus on ebapiisav ning puuduliku aja tõttu on organisatsioonis ebaselge klienditeeninduse skeem.

Võimalused:

Kui tegevus püsib stabiilsena, siis on eelduseks taotleda lisafinantseerimist. Lisafinantseerimine tähendaks ettevõttele vähenenud vallavalitsuse finantseerimise nõudlust. Ettevõttel on võimalik kajastada ja tutvustada oma tegemisi läbi sotsiaalmeedia, mille läbi reklaam jõuab paljude potentsiaalsete uute klientideni. Seeläbi tekib nõudluse suurenemine, mille tulemusena on võimalus laieneda teistesse maakondadesse. Tulu suurenemisel on võimalus pakkuda klientidele professionaalset teenust läbi kvalifitseeritud tööjõu.

Ohud :

Mikroettevõtete loomine ja juhtimine tähendab ka mõningaid ohtusid. Mikroettevõtja ei pruugi anda asjakohast ülevaadet finantsseisundist ja majandustulemustest, mis on seotud aja- ja personalipuudusega. Ettevõtet võib tabada personalirisk vähese kvalifitseeritud tööjõu puudumise tõttu. Hetkelist majandust silmas pidades peab mikroettevõtja valmis olema püsikulude järjepideva suurenemisega. Esmalt muutuvad hinnad rendipindade turul, mis võib tuua suurenenud makseraskused, mis omakorda viib pankrotistumiseni. Lisaks maksumuudatused teenindussektoris, mis viib kulude suurenemisele lähtuvalt seadusandluste muudatustega. Seoses majanduskriisiga võib ära langeda valla poolt korraldatavad rahastusvoorud huvitegevuse toetuseks. Välistada ei saa uut epideemiakriisi, mis suurendab kapitaliseerimise ohtu.

3.3 Finantsanalüüsi tulemused

Käesolevas töös hindab autor Maria Balletistuudio OÜ finantsseisukorda. Alandmed on võetud Maria Balletistuudio OÜ majandusaasta aruannetest vahemikus 2020-2021. Järgnevalt analüüsitakse ettevõtte efektiivsust, tasuvust, pankrotiohtu ning arvutatakse brutokasumi marginaal.

Varade käibekordaja on näitaja, mille väärtus võiks olla võimalikult kõrge. Autor toob välja varade käibekordaja 2020-2021 aasta lõikes. Äriühingu 2020. aasta koguvara käibekordaja on 3,07 ja 2021. aastal 3,2. Aastaga on näitaja natukene tõusnud, mis tähendab asjaolu, et vara kasutamise efektiivsus müügitulu organiseerimisel on organisatsioonis paranenud.

Järgnevalt kasutab autor ettevõtte efektiivsuse mõõtmiseks **müügikäibe puhaskasumi osatähtsust müügikäibes**. Analüüsi käigus saadud tulemus näitab kui efektiivselt suudab Maria Balletistuudio OÜ oma ettevõtte varasid kasutada ning kulusid ohjata. Arvutatud näitajad aitavad analüüsitava ettevõttel välja selgitada kulude stabiilsuse. Maria Balletistuudio OÜ näitajad on 2020. aastal 32,5% ning 2021. aastaks on näitaja vähesel määral tõusnud 32,8%-ni, millest saab järeldada, et ettevõtte kulud on kontrolli all ning näitajad püsivad stabiilsed. Äriühing saab parandada näitajaid veelgi puhaskasumi suurenemisega või keskmise omakapitali vähenemisega.

Ettevõtte brutokasumi marginaal aitab planeerida turundustegevust. Analüüsitava ettevõttel on arvutatud brutokasumi marginaal 32%, mis on Euroopa teenusettevõtete keskmine. Iga müüdüühe euro eest jääb äriühingule 32 senti kasumit. Arvestades 2020-2021. aasta kriiside perioodi, siis suurel määral antud periood ei ole põhjustanud ettevõtte müügitulu langust.

Autor kasutab E. Altmanni pankrotikordajat (Z-skoor), et teostada analüüs. Kasutatud on arvutamisel valemit 1. Valemi järgi arvutatud tulemus näitab kas Maria Balletistuudio OÜ on järgneval kahel aastal jätkusuutlik või pankrotiohus.

Tabel 4. Z-skoor arvutus Maria Balletistuudio OÜ 2020-2021. aasta majandusaastaruannete põhjal.

Suhtarv	Aasta	Aasta
	2020	2021
X1	0,156	0,38
X2	-0,02	0,24
X3	0,42	3,2
X4	0,15	0,15
X5	0,42	1,03
Z-koor	1,16	5,0

Tulemused näitavad (Tabel 7), et uuritaval ettevõttel on hüppeline majanduslik tõus 2021 aastal, mis on tingitud osaliselt ka sellest, et 2020.aastal oli balletistuudio jaoks alustav aasta majanduses ning omanik investeeris palju enda eraisiku ressursse organisatsiooni. Arvestades tulemust, saab järeldada, et 2021. aastal oli Z-skoor lausa 5, mis on suurem kui nõutavast arvust 2,99. Analüüsitava ettevõtte pankrotistumise tõenäosus on vähetõenäoline. Maria Balletistuudio tuleb toime hetkeliste kriisidega ning pankrotistumise oht äriühingut lähimatel aastatel ei mõjuta.

3.4 Soovitused ja järeldused

Tuginedes uuringu tulemustele, teeb lõputöö autor väikekohas tegutsevatele väike- ja mikroettevõtjatele mitu erinevat soovitust. Et olla valmis ettevõtjatel erinevateks võimalikeks kriisideks, siis tuleb olla avatud toetustele ja abile nii riigi kui valla poolt.

Väike- ja mikroettevõtete omanikel tuleb teadlik olla oma probleemidest ja vigadest. Paraku ettevõtted, kes on üle elanud juba majanduskriisi, oskavad enda äritegevust paremini ohjatada. Sellisel juhul on väiksem tõenäosus pankrotistuda kui nendel, kes on alustavad ettevõtjad ning kogemused majanduskriisiga puuduvad. Väike- ja mikroettevõtjatel tuleb teadlikult olla kiire reageerimisvõimega, kuna puudub formaalne asjaajamine võrreldes keskmiste ja suurte ettevõtetega.

Uuringu käigus sai autor teada, et küsitluses osalenud inimesed kui ka intervjueritav hindab kriisiolukorras toimimist enamasti rahuldavalt. Kuna osakaal rahulolevatest inimestest oli

kõrgem, siis saame järeldada, et praeguses kriiside perioodil on tulemus hea. Analüüsi tulemused näitavad samuti, et vastajad on kursis maailmas toimuvaga ning uudistega ja on valmis edaspidisteks võimalikeks kriisideks. Umbes 1/3 kogu küsitlustest ei oma valmisolekut võimalikeks kriisideks ning hakkama saamine kriiside ajastul on raskendatud. Vastajatest mõni kardab majandususe allakäiku niivõrd, et laste huvihariduse teekond on perekondliku finantsseisu tõttu lahtine.

Kliendibaas on pidevas muutumises, kuna ühiskonna ootused ja eeldused muutuvad koos ajaga. Selleks, et ettevõtjana muutuva kliendibaasiga kaasas käia on vajalik muudatuste tegemiseks andmeid. Näiteks erinevaid uuringuid ning selle põhjal tehtavaid analüüse. Kliendibaasi andmekorje on ettevõtte jätkusuuliku tegevuse aluseks, ka kriiside ajastul. Ettevõtjal nii suurel kui väikesel, peab olema selge teadmine oma klientidest ja potentsiaalsetest klientidest. Millised on nõudmised ja eeldused kliendil ettevõtte osas. Võtmeteguriks on inimeste kaasamine muudatustesse, mis nõuab sobivaid meetodeid. Iga pisem inimeste vabatahtlik kaasamine ja panustamine ilma suurema koormamiseta on vajalik igale organisatsioonile. Näiteks huvihariduse puhul luua nõukogu, kus saavad lapsevanemad oma eelistustes kaasa rääkida ning arvamust avaldada. Ettevõtja jaoks tähendab see olulist sisu edasiviivate protsesside jaoks.

Iga ettevõtja peab jälgima oma äriühingu finantsolukorda. Ettevõtjal tekib seeläbi arusaam vajadusest viia läbi muudatusi äriühingu rahalise olukorra parandamiseks. Finantsanalüüs on üks olulisemaid vorme ettevõtte jätkusuutlikuks toimimiseks. Soovituseks teistele väike- ja mikroettevõtjatele on teha erinevaid finantsolukorra hindamise analüüse ja teha see kasutusel oleva majandusarvestuse tarkvara abil lihtsalt teostatavaks.

KOKKUVÕTE

Kriis toob enamasti esile vajaduse uue lähenemise ja vaatenurga järele, st erinevate valdkondade jaoks varasemast erinevate käsitluste leidmist. Nii juhtus ka esmase suurkriisi COVID-19 puhanguga. Paljud Eesti inimesed ja ettevõtjad võtsid kasutusele uusi innovaatilisi lähenemisi. Epideemia laialdase levikuga terves maailmas muutus jooksvalt ka ettevõtlus. Tavaliselt on olemas suur- ja keskmistes ettevõtetes erialaspetsialistid, kelle ülesanneteks on muutuste planeerimine ja toimetulek, siis väike- ja mikroettevõtetes on keeruline märgata kohest probleemi ja probleemide lahendamist alustatakse hiljem, kui peaks.

Jätkusuulikus ettevõttes on mikro- ja väikeettevõtetel suur väljakutse. Tagatud peab olema struktureeritud juhtimisülesanded, millega paraku enamus väike- ja mikroettevõtjad raskendatult toime tulevad. Viimastel aastatel on suur hulk mikro- ja väikeettevõtjad muutunud maksejõetuks seoses kriiside mõjudega. Tihti põhjustavad raskuseid ebapädev juhtimisoskus, kus puuduvad suuresti finantsanalüütika ning missiooni ja visiooni puudumine.

Autori töö eesmärgiks oli teada saada Saaremaal tegutsevate väike- ja mikroettevõtete valmisolekut kriisiolukordadeks. Saavutamaks eesmärk, käsitles autor lõputöö temaatikaga seotud teooriat, viidi läbi kvalitatiivne ja kvantitatiivne uuring ning lõpetuseks teostas autor uuringu tulemuste analüüsi. Lõputöö põhjal sai autor teha järeldused ja soovitusid teistele väikekohas teenindusvaldkonnas tegutsevatele väike- ja mikroettevõtetele.

Olulist teavet andsid Maria Balletistuudio OÜ klientide ja potentsiaalsete klientide vahel läbi viidud uuring, mis annab uudseid mõtteid ettevõtjale tulevikuks. Autor viis läbi struktureeritud küsitluse Läänemaa Balletistuudio esindajaga ning uuringu küsitluse enda loodud ettevõttes. Tulemusi analüüsid järeldab autor, et isiklike ressursse puudutavaid küsimusi võetakse isiklikult ning inimesed on tundlikud majanduslikult lähtudes. Paljud kriitilised asjaolud on ühiskond põiminud faktoritega, mis tulenevad väljastpoolt. Selgelt näitasid intervjuu vastused, et epideemia periood oli mõjutanud laste vaimset ja füüsilist stabiilsust, mis erinevaid elutegevusi mõjutavad.

Mikroettevõtetes on enamasti juhtudel eesotsas ainuisikuliselt organisatsiooni omanik ning kõik tema ettevõtmistest ja otsustest selgub äriühingu tulevik. Tulevik võib olla määratud läbikukkunud tegevuste näol ning ettevõtja peab olema suuteline tajuma kriitikat ning arengu eesmärgil teostama nii ettevõtte kui enda kui omaniku eneseanalüüsi. Selleks, et osata näha võimalikku probleemi ning sellele lahendust on Eestis palju toetavaid projekte ja koolitusi, mis aitavad väike- ja mikroettevõtetel positiivselt toime tulla ning mõelda organisatsiooni tulevikule.

Maksevõime hindamiseks oli rakendatud kahte meetodit: suhtarvude analüüsi ja pankrotiohu kordaja. Autor arvutas välja suhtarvude analüüsi põhjal maksevõime efektiivsuse. Alusmaterjaliks analüüsimisel oli ettevõtte majandusaasta aruanne. Vaadeldes tulemusi on Maria Balletistuudio OÜ käive aastaga tõusnud kriiside perioodil, kuid mitte piisavalt, et majandusnäitajad oleksid proportsioonis ja kataksid kulusid.

Hoolimata kriiside mõjutustest on Saaremaal tegutsevate huvikoolide ja spordiorganisatsioonide arv hea, millest saab järeldada, et organisatsioonid kasutavad arenevaid strateegiaid ja lahendusi, et tarbijaskond püsiks stabiilne.

SUMMARY

ON THE SUSTAINABILITY FACTORS OF A SMALL AND MICRO ENTERPRISE PROVIDING SERVICES IN THE CONDITIONS OF CRISES 2020-2022 ON THE EXAMPLE OF MARIA BALLETTISTUUDIO OÜ

The crisis mostly highlights the need for a new approach and perspective, i.e. finding different approaches to different areas than before. This was also the case with the outbreak of the first major crisis, COVID-19. Many Estonian people and entrepreneurs adopted new innovative approaches. With the widespread spread of the epidemic around the world, entrepreneurship was also changing on an ongoing basis. Usually, there are specialists in large and medium-sized enterprises whose tasks include planning and coping with change, then in small and micro-enterprises it is difficult to notice an immediate problem and problem solving is started later than it should be.

Sustainability in the company is a big task for micro and small businesses. Structured management tasks must be ensured, which, unfortunately, most small and micro-enterprises are difficult to cope with. In recent years, a large number of micro and small enterprises have become solvent due to the epidemic of crises. Difficulties are often caused by competent management skills, where financial analytics and a lack of mission and vision are largely lacking.

The aim of the author's work was to find out the preparedness of small and micro-enterprises operating in Saaremaa for crisis situations. In order to achieve the goal, the author considered the theory related to the topic of the thesis, a qualitative and quantitative study was carried out, and finally, the author carried out an analysis of the results of the study. Based on the thesis, the author was able to draw conclusions and recommendations for other small and micro enterprises operating in the small place of service.

Important information was provided by a survey conducted between the clients and potential customers of Maria Balletistudio OÜ, which gives innovative ideas to the entrepreneur for the

future. The author conducted a structured survey with a representative of Läänemaa Ballet Studio and a survey in a company created by himself. Analyzing the results, the author concludes that questions about personal resources are taken personally, and people are sensitive economically. Many critical circumstances are intertwined by society with factors that arise from the outside. Clearly, the interview's responses showed that the epidemic period had affected the mental and physical stability of children, which affect various life activities.

In micro-enterprises, in most cases, the owner of the organization is the sole one at the helm, and most of his ventures reveal the future of the company. The future may be determined by failed actions, and the entrepreneur must be able to perceive criticism and, for the purpose of development, carry out self-analysis of both the company and himself and the owner. In order to be able to see a possible problem and the solution to it, there are many supportive projects and trainings in Estonia that help small and micro-enterprises to cope positively and think about the future of the organization.

Two methods had been applied to assess solvency: the analysis of ratios and the multiplier of the risk of bankruptcy. The author calculated the effectiveness of solvency based on the analysis of ratios. The basis for the analysis was the company's economic report. Looking at the results, the turnover of Maria Balletistudio OÜ has increased over the year during the period of crises, but not enough for the economic indicators to be in the forecast and cover the costs.

Despite the impact of the crises, the number of hobby schools and sports organisations operating in Saaremaa is good. From which it can be concluded that organizations use evolving strategies and solutions to keep the consumer base stable.

KASUTATUD ALLIKATE LOETELU

Raudsepp, V. (1999). Finantsjuhtimise alused. Ettevõtte rahandus. Tallinn: Külim.(vaadatud 03.03.2023)

Pankroti seadus. RT I 2003, 17, 95. Riigiteataja 2003. Kättesaadav: <https://www.riigiteataja.ee/akt/PankrS> (vaadatud 03.03.2023)

Ülo Kaasik: hinnatõusu hoog Eestis on vaibunud.(2023). www.eestipank.ee. Kättesaadav: <https://www.eestipank.ee/press/ulo-kaasik-hinnatõusu-hoog-eestis-vaibunud-27012023> (vaadatud 05.04.2023)

Kristi Suppi. (2013) Ettevõtlus õpik-käsiraamat. Tartu: AS Atlex. (vaadatud 12.02.2023)

Tearu, A., Krumm. E. (2005). Ettevõtte finantsjuhtimine. Tallinn: Pegasus. (vaadatud 12.02.2023)

Järve, J., & Veisson, T. (2003). Finantsjuhtimine. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus. (vaadatud 14.märts.2023)

Valitsus kuulutas Eestis välja eriolukorra 1. maini. (2020). Valitsus. Kättesaadav: <https://www.valitsus.ee/uudised/valitsus-kuulutas-eestis-valja-eriolukorra-1-maini>, (vaadatud 12.märts 2023)

Worldometer (2020). COVID-19 Coronavirus Pandemic statistics (database) [Online]. Kättesaadav: <https://www.worldometers.info/coronavirus/>, (vaadatud 18.02.2023)

Pank.M, Mets.T. (2006) TTÜ Kuressaare Kolledž. Edukas ettevõtlus ääremaal. Ettevõtluse käsiraamat. Ellingtoni trükiagentuur. (vaadatud 12.02.2023)

Ester Eomois ja Sten Argos: Kriisist tulenevate muutuste juhtimine. Podcast.ee. Kättesaadav: <https://podcast.ee/majandusstuudio/ester-eomois-ja-sten-argos-kriisist-tulenevate-muutuste-juhtimine/>, 15. juuni 2020.

Alas, R. (2007) Kriisijuhtimine: kriis kui võimalus. Tallinn: Külim. (vaadatud 12.02.2023)

Sihtasutus Kutsekoda (Tallinn 2020) COVID-19 põhjustatud majanduskriisi mõju tööjõu- ja oskuste vajaduse muutusele. Kättesaadav:

https://oska.kutsekoda.ee/wpcontent/uploads/2021/01/OSKA_COVID-19_eriuring_11.01.2021_loplik.pdf (vaadatud 21.04.2023)

Riigiportaal 2023. Ettevõtlusvormide võrdlus <https://www.eesti.ee/et/ettevotlus/ettevotlooline/ettevotlusvormide-vordlus>, (vaadatud 11.04.2023)

Registrite ja Infosüsteemide Keskus. Maria Balletistuudio OÜ majandusaasta aruanded 2020-2021.

Eesti Statistikaamet 2021. Kättesaadav:

https://andmed.stat.ee/et/stat/majandus_ettevetete-majandusnaitajad_ettevetete-tulud-kulud_kasum_aastastatistika/EM001/table/tableViewLayout2 (vaadatud 11.04.2023)

Kadri Rootalu 2014. Kirjeldav statistika. Kättesaadav: <https://samm.ut.ee/kirjeldav-statistika> (vaadatud 11.04.2023).

Siimon, A.(2005) Eesti väikeettevõtluse ja väikeettevõtluspoliitika tulemuslikkusest euroopa liidu kontekstis. Kättesaadav:

<http://www.mattimar.ee/publikatsioonid/majanduspoliitika/2000/2000/Siimon.pdf>

(vaadatud 10.03.2023).

Leonard, M.(2022) Ebarahu aeg. Ühendatud tekitab konflikte. Tallinn: Kirjastus Varrak. (vaadatud 24.04.2023)

Miettinen, A., Teder, J. (2006) Ettevõtlus I. Ettevõtlusest, ettevõtjatest ja ettevõtluspoliitikast. Tallinn: Külim, 20. jaanuar 2023.

EAS 2008. VKE määratlemine. Kättesaadav:

https://www.eas.ee/wpcontent/uploads/2015/12/VKE_definitsiooni_selgitus_-_EK_mrus_651-2014_alusel_-_2015.pdf, 13. märts 2023.

Bruyninckx, H. (2022) Living in a state of multiple crises.

<https://www.eea.europa.eu/en/newsroom/editorial/summer-2022-living-in-a-state-of-multiple-crises>, 16. veebruar 2023.

LISAD

Lisa 1. Intervjuu küsimused

- Tänuavaldus lõputöös abiks olemise eest
  - Enesetutvustus
  - Teema tutvustus intervjuueeritavale
1. Kas Te olete osalenud varasemalt mõnes uuringus?
  2. Kuidas ja millal sai Läänemaa Balletistuudio alguse? Mis motiveeris Teid sellist organisatsiooni looma?
  3. Milline on Teie balletistuudio eesmärk ja missioon sellises väikeses kohas nagu Haapsalu?
  4. Kuidas Te tunnete ennast, mis on hetkel Teie kõige olulisemad tegevused, vastutusalad?
  5. Kas tegelete Balletikooli korraldusega üksi?
  6. Kui Te praegu vaatate meie valdkonda, praegust olukorda Eesti balletis, mida Te tahaksite kiita või esile tuua? Mis on hetkeolukorra pärlid?
  7. Mitu õpilast on hetkel Läänemaa Balletistuudios?
  8. Kuidas kirjeldaksite juhtimist kriisiolukorras, milliseid eripärasid ja oskusi olete rakendanud Läänemaa Balletistuudios?
  9. Milline õpetaja ja juht tuleb Teie arvates praeguste kriisidega hästi toime?
  10. Kui palju ja millisel määral olete kriiside perioodil kooli sisu ning õppeprogrammi muutnud?
  11. Kuidas Teie organisatsioon hetkelises kriiside perioodis vastu peab?
  12. Mis arvate, kuidas ja millisel määral annavad kriisid meile võimaluse areneda?
  13. Kas Teil on anda nippe, kuidas toime tulla huviharidust toetavatel ettevõtetel praegusel kriiside perioodil?
  14. Kuidas möödus eriolukord covid-19 pandeemia ajal? Milliseid meetmeid rakendasite?

15. Kuidas arvate, kas praeguses kriiside perioodis on võimalik Balletikoole väikekohtades pikemas perspektiivis jätkusuutlikult majandada? Palun põhjendage.
16. Kas hinnatõusud on tinginud õpilaste arvu kahanemise?
17. Kas olete mõelnud jätkusuutlikuks toimimiseks ka laieneda?
18. Kas Teie huvikoolis kehtivad püsivad soodustused lapsele? Kui jah, siis millised?
19. Kas vald toetab Teie huvikooli? Kui jah, siis kuidas ja millisel määral?
20. Kas soovite ise ka midagi küsida, mis uuringu käigus selguda võiks?

Lisa 2. Uuringu küsitluse struktuur

1. Mis on Teie kõrgeim läbitud haridustase?
2. Mis on Teie isiklik igakuine sissetulek? (peale maksude mahaarvamist)
3. Mis on hetkel Teie sissetuleku-/elatusallikad? (mitmed võimalikud vastused)
4. Milline on Teie leibkonna suurus?
5. Kui suur on Teie ülalpeetavate laste arv?
6. Kas Teie laps/lapsed käivad huviringis Maria Balletistuudios?
7. Millistel põhjustel valiksite Maria Balletistuudio lapse huvitegevuse edendamiseks? (mitmed võimalikud vastused)
8. Kui on veel põhjuseid, miks valiksite Maria Balletistuudio kasuks, siis milliseid? (vastus ei ole vajalik)
9. Millised on peamised takistused lapse edukaks õppimiseks? (mitmed võimalikud vastused)
10. Kuidas Teie arvates muutuvad põhivajadusi katvad kulutused järgneva aasta jooksul?
11. Kuidas olete kriisiolukorras toime tulnud?
12. Millisel määral kriisid mõjutanud Teie lapse/laste õppekvaliteeti Maria Balletistuudios?
13. Kuidas Teie arvates on kriisid mõjutanud lapse arengut? (Psühholoogiliselt ja füsioloogiliselt) (vastus ei ole vajalik)
14. Mida Teie või teised pereliikmed on teinud hädaolukorras toimetuleku kindlustamiseks? (Majanduslikke aspekte vaadeldes)
15. Kui suurt hinnatõusu tolereerid Maria Balletistuudio kuumaksumusel?
16. Kust Te algselt saite infot Balletistuudio kohta?
17. Kuidas on Balletistuudio siiani hakkama saanud kriisiolukordades?
18. Kas on Teil täiendavaid ettepanekuid Balletistuudio huvitegevuse parendamiseks? (vastus ei ole vajalik)
19. Seoses kriisidega ja hinnatõusudega, kui kindlalt Te ennast tunnete, et Teie laps/lapsed on suutelised jätkama huvitegevusega?
20. Milliseid kriise prognoosite lähiaastatel, mis võivad meie elukvaliteeti mõjutada? (mitmed võimalikud vastus

Lisa 4. Lihtlitsents

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks¹

Mina Maria Traumann

1. Annan Tallinna Tehnikaülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
TEENUSEID PAKKUVA VÄIKE- JA MIKROETTEVÖTTE JÄTKUSUUTLIKKUSE
TEGURITEST KRIISIDE TINGIMUSTES 2020-2022 MARIA BALLETTISTUUDIO OÜ
NÄITEL,

mille juhendaja on Paavo Kuuseok,

1.1 reprodutseerimiseks lõputöö säilitamise ja elektroonse avaldamise eesmärgil, sh Tallinna
Tehnikaülikooli raamatukogu digikogusse lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse
tähtaja lõppemiseni;

1.2 üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tallinna Tehnikaülikooli veebikeskkonna kaudu,
sealhulgas Tallinna Tehnikaülikooli raamatukogu digikogu kaudu kuni autoriõiguse
kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. Olen teadlik, et käesoleva lihtlitsentsi punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega
isikuandmete kaitse seadusest ning muudest õigusaktidest tulenevaid õigusi.

18.05.2023

---

¹ Lihtlitsents ei kehti juurdepääsupiirangu kehtivuse ajal vastavalt üliõpilase taotlusele lõputööle juurdepääsupiirangu kehtestamiseks, mis on allkirjastatud teaduskonna dekaani poolt, välja arvatud ülikooli õigus lõputööd reprodutseerida üksnes säilitamise eesmärgil. Kui lõputöö on loonud kaks või enam isikut oma ühise loomingulise tegevusega ning lõputöö kaas- või ühisautor(id) ei ole andnud lõputööd kaitsvale üliõpilasele kindlaksmääratud tähtajaks nõusolekut lõputöö reprodutseerimiseks ja avalikustamiseks vastavalt lihtlitsentsi punktidele 1.1. jq 1.2, siis lihtlitsents nimetatud tähtaja jooksul ei kehti.